

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów

Art. 1. W ustawie z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1771 oraz z 2020 r. poz. 2398) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 w pkt 5 dodaje się przecinek na końcu oraz dodaje się pkt 6 w brzmieniu:
„6) Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Tarnogórskiej”;
- 2) w art. 3:
 - a) w ust. 1 w pkt 1 w lit. c średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. d w brzmieniu:
„d) utrzymania, zabezpieczenia i ratowania zabytkowych części zakładu górniczego Zabytkowa Kopalnia Srebra i Sztolnia „Czarnego Pstrąga” w Tarnowskich Górach, objętych prawem użytkowania górniczego podmiotu, o którym mowa w art. 1 pkt 6;”;
 - b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:
„3a. Przez zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. d, rozumie się:
 - 1) rekultywację terenów pogórnich;
 - 2) zabezpieczenie części zabytkowych, renowację zabytkowych wyrobisk, maszyn i urządzeń;
 - 3) zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym;
 - 4) opracowanie projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z zakresem zadań wymienionych w pkt 1–3.”;
- 3) w art. 5:
 - a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:
„2a. Dotację na realizację zadań, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 lit. d, przyznaje się na wniosek podmiotu, o którym mowa w art. 1 pkt 6, po zaakceptowaniu przez ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalin rocznego planu zadań obejmującego, w podziale na miesiące, jego zakres rzeczowy i finansowy.”;
 - b) w ust. 4 po pkt 5 dodaje się pkt 5a w brzmieniu:

„5a) w przypadku podmiotu, o którym mowa w art. 1 pkt 6 – określenie stanu zaawansowania prac związanych z realizacją zadań, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 lit. d;”;

4) w art. 9 w ust. 2 w pkt 1 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) rocznego planu zadań, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b oraz ust. 2 i 2a, albo”;

5) w art. 10 w ust. 3 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) rocznego planu zadań, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b oraz ust. 2 i 2a, albo”.

Art. 2. W 2021 r. zakres rzeczowy i finansowy rocznego planu zadań, o którym mowa w art. 5 ust. 2a ustawy zmienianej w art. 1, dotyczy zadań realizowanych i finansowanych od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Celem zmiany ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1771 oraz z 2020 r. poz. 2398), jest umożliwienie udzielenia dotacji z budżetu państwa Stowarzyszeniu Miłośników Ziemi Tarnogórskiej – podmiotowi zarządzającemu zakładem górniczym – Zabytkowa Kopalnia Srebra i Sztolnia „Czarnego Pstrąga” w Tarnowskich Górach, z przeznaczeniem na utrzymanie, zabezpieczenie i ratowanie zabytkowych części tego zakładu.

Potrzeba nowelizacji jest następstwem zmian w przepisach prawa geologicznego i górniczego, które mają bezpośredni wpływ na sytuację prawną i finansową zakładu górniczego oraz zarządzającego nim Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Tarnogórskiej (użytkownik górniczy) oraz poniesionych w związku z pandemią COVID-19 strat.

Przepis art. 3 nieobowiązującej już ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze stanowił, że Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, objąć reżimem tej ustawy, w całości lub w części, prowadzenie określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej. W wydanym na podstawie tego upoważnienia rozporządzeniu z dnia 16 sierpnia 1994 r. (Dz. U. poz. 422) przewidziano, że przepisy Prawa geologicznego i górniczego o użytkowaniu górniczym, o budowie obiektów zakładu górniczego, o ruchu i likwidacji zakładu górniczego, o odpowiedzialności za szkody, o organach państwowego nadzoru górniczego oraz przepisy karne stosowane mają być odpowiednio do prowadzenia robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej w szczególności w Kopalni Zabytkowej – Muzeum w Tarnowskich Górach oraz Sztolni „Czarnego Pstrąga” w Tarnowskich Górach, w celu ochrony zabytków.

W oparciu o art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze Rada Ministrów wydała jeszcze dwa rozporządzenia w: 1997 r. (Dz. U. poz. 472) i 2002 r. (Dz. U. 2002 poz. 561). W obu tych aktach Kopalnia Zabytkowa oraz Sztolnia „Czarnego Pstrąga” w Tarnowskich Górach są wymieniane jako objęte przepisami Prawa geologicznego i górniczego, w związku ochroną zabytków. W 2004 r. Sztolnię „Czarnego Pstrąga” w Tarnowskich Górach usunięto z rozporządzenia z 2002 r.

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1064) – Prawo geologiczne i górnicze. Wydane na podstawie art. 2 ust. 2 tej ustawy rozporządzenie (Dz. U. poz. 1686) nie obejmowało Kopalni Zabytkowej w Tarnowskich Górach (nie była ona objęta reżimem ustawy – Prawo geologiczne i górnicze).

W następstwie nowelizacji z dnia 11 lipca 2014 r. (Dz. U. poz. 1133) art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze otrzymał brzmienie: „Przepisy ustawy, z wyjątkiem działu III, stosuje się odpowiednio do robót prowadzonych w wyrobiskach zlikwidowanych podziemnych zakładów górniczych w celach innych niż określone ustawą, w szczególności turystycznych, leczniczych i rekreacyjnych”. Skutkiem tego przepisu jest objęcie Zabytkowej Kopalni Srebra oraz Sztolni „Czarnego Pstrąga” ponownie reżimem przepisów ustawy – Prawo geologiczne i górnicze.

Na dostosowanie działalności do wymogów ustawy – Prawo geologiczne i górnicze wyznaczono dwuletni okres przejściowy. Uplłynął on w dniu 1 stycznia 2017 r. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej dostosowało działalność do wymogów ustawowych. Zostało to potwierdzone pismem Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 17 lutego 2021 r.

Ustawa z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów obejmuje swoim zakresem pięć podmiotów (pięciu potencjalnych beneficjentów), które nie posiadają koncesji na wydobycie kopalin, a tym samym nie mają źródła dochodu mogącego pokryć koszty wypełnienia obowiązków wynikających z ustawy – Prawo geologiczne i górnicze. Obecnie o dotację z budżetu państwa mogą ubiegać się: Kopalnia Soli Bochnia Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Bochni, Kopalnia Soli „Wieliczka” Spółka Akcyjna w Wieliczce, Spółka Restrukturyzacji Kopalń Spółka Akcyjna w Bytomiu, Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze oraz Kopalnia Siarki „Machów” Spółka Akcyjna w likwidacji w Tarnobrzegu.

Zabytkowa Kopalnia Srebra w Tarnowskich Górach oraz Sztolnia „Czarnego Pstrąga” to wyrobiska byłego zakładu górniczego Królewskiej Kopalni Fryderyk, zamkniętej w 1913 r., która nigdy nie została formalnie zlikwidowana. Podziemia Tarnogórskie obejmujące kopalnię w 1955 r. zostały wpisane do Rejestru Zabytków (potwierdzone zmianami

w 1966 r.). Od 2004 r. wpisane są one na prezydencką listę „Pomników Historii”, a od 9 lipca 2017 r. na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Zabytkowa Kopalnia Srebra w Tarnowskich Górach oraz Sztolnia „Czarnego Pstrąga” są zarządzane i utrzymywane przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej. Wszystkie koszty związane z koniecznością spełniania wymogów ustawy – Prawo geologiczne i górnicze są ponoszone przez Stowarzyszenie z własnych środków, pochodzących w całości ze sprzedaży biletów wstępu. Stowarzyszenie nie otrzymuje środków finansowych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz budżetu państwa na utrzymanie zabytków. Trzeba pamiętać, że zgodnie z art. 4 Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjętej w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz. U. z 1976 r. poz. 190):

„Każde Państwo będące Stroną niniejszej Konwencji uznaje, że na nim spoczywa w pierwszym rzędzie obowiązek zapewnienia identyfikacji, ochrony, konserwacji, rewaloryzacji i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, o którym mowa w artykułach 1 i 2, znajdującego się na jego terytorium. Będzie się ono starało spełnić ten obowiązek zarówno własnymi siłami, wykorzystując maksymalnie swoje środki, jak również w razie konieczności, przy pomocy i współpracy międzynarodowej, z których może korzystać w szczególności w dziedzinach finansowej, artystycznej, naukowej i technicznej.”

W ocenie projektodawców niedopuszczalne jest, aby koszty utrzymania, zabezpieczenia i ratowania obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, obciążały wyłącznie organizację pozarządową – Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej. Trzeba wziąć pod uwagę, że w związku z pandemią COVID-19 utraciło ono swoje źródło dochodów. W ocenie projektodawców warunkiem zachowania Zabytkowej Kopalni Srebra i Sztolni „Czarnego Pstrąga” w Tarnowskich Górach w odpowiednim stanie, tak aby możliwe było przekazanie tego dziedzictwa przyszłym pokoleniom, jest współudział Państwa w finansowaniu zadań związanych z ochroną tego zabytku.

Nadrzędnym zadaniem jest zabezpieczenie zabytkowej substancji wszystkich wyrobisk Zabytkowej Kopalni Srebra i Sztolni „Czarnego Pstrąga”. W tym celu należy wykonać szereg

opracowań projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz z zakresu górnictwa. Część z nich wynika z okresowego lub bieżącego utrzymania kopalni i podlega kontroli Wyższego Urzędu Górniczego i podległym mu instytucjom – OUG i SUG. Pełna dokumentacja umożliwi Stowarzyszeniu w sposób efektywny sprawować zarząd nad zachowaniem obiektów, z założeniem, że obiekty te muszą być bezpieczne. Zarówno kopalnia, jak i sztolnia są bowiem udostępniane turystom. Jest w nich prowadzony ruch turystyczny.

Dotacja pozwoli ponadto na naprawianie szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego, jak i wykonanie zadań związanych z likwidacją zakładu górniczego.

Obecnie Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej podejmuje się realizacji wielu zadań, również tych, które wykraczają poza obszar użytkowanego pola górniczego – np. usunięcie zapadliska na Głębokiej Sztolni Fryderyk, która należy do Skarbu Państwa. Stowarzyszenie podjęło działania mające na celu pozyskanie środków i usunięcie zagrożenia dla całego systemu podziemnego Tarnowskich Gór. Prace zostały zrealizowane w ramach dofinansowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020, Oś priorytetowa: V. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów. Projekt był realizowany w ramach kooperacji (beneficjentem projektu było Stowarzyszenie, zaś partnerem projektu Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu) od 24 lipca 2017 r. do 30 września 2020 r. i miał wartość 3 785 020 zł. Prace polegały na wykonaniu ekspertyzy technicznej występowania zagrożenia, wykonaniu planu konserwatorskiego i zatwierdzeniu go przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach, odkrywce, odbudowie 50-metrowego odcinka Głębokiej Sztolni Fryderyk, przeprowadzeniu konserwacji zabytkowego portalu wylotu sztolni i rekultywacji terenu górniczego. W ocenie projektodawców, to niespotykane, że organizacja pozarządowa realizuje tak złożony i znaczący projekt publiczny, składając weksel *in blanco* należytego jego wykonania, nie będąc jednocześnie właścicielem albo użytkownikiem odcinka wyrobisk, którego dotyczy przedsięwzięcie. To i wiele innych działań Stowarzyszenie realizuje wyręczając *de facto* Państwo w realizacji jego zadań.

Projektowane rozwiązania umożliwią przyznanie dotacji na finansowanie zadań związanych z utrzymaniem, zabezpieczeniem i ratowaniem zabytkowych części zakładu górniczego Zabytkowa Kopalnia Srebra i Sztolnia „Czarnego Pstrąga” w Tarnowskich Górach Stowarzyszeniu Miłośników Ziemi Tarnogórskiej, jako podmiotowi zarządzającemu

tym zakładem. W ocenie projektodawców przepisy odnoszące się do tego zagadnienia powinny być analogiczne do przepisów o dotacjach dla Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze na zadania w zakresie utrzymania, zabezpieczenia i ratowania zabytkowych części zakładu górniczego Kopalnia Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrze i zakładu górniczego Kopalnia Węgla Kamiennego „Królowa Luiza” w Zabrze. Ze względu na specyfikę zadań realizowanych przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej, katalog zadań, które będą mogły być finansowane ze środków dotacji będzie szerszy niż w przypadku Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze. Zgodnie z projektem Stowarzyszenie będzie mogło otrzymać dodatkowo dotację na zadania związane z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym.

Mając powyższe na względzie dotacja pozwoliłaby w pełni realizować zadania polegające na:

- 1) rekultywacji terenów pogórnicznych na terenie objętym użytkowaniem górnictwem;
- 2) zabezpieczeniu części zabytkowych, renowacji zabytkowych wyrobisk, maszyn i urządzeń;
- 3) zabezpieczeniu kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym;
- 4) opracowaniu projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz, związanych z zakresem powyższych zadań.

Dotacja będzie przyznawana na wniosek Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Tarnogórskiej, po zaakceptowaniu przez ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalin rocznego planu zadań i po spełnieniu warunków określonych w ustawie. Zasady przyznawania, wydatkowania oraz rozliczania dotacji będą analogiczne, jak w przypadku dotacji udzielanej Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze.

W art. 2 projektu, w związku z tym, że przepisy wejdą w życie w trakcie roku kalendarzowego, proponuje się, aby w 2021 r. zakres rzeczowy i finansowy rocznego planu zadań dotyczył wyłącznie zadań realizowanych i finansowanych od dnia wejścia w życie ustawy. Innymi słowy nie będzie możliwości sfinansowania ze środków dotacji zadań zrealizowanych po 1 stycznia 2021 r., a przed dniem wejścia ustawy w życie.

Ustawa wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Oczekiwane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe oraz wyniki konsultacji są przedstawione w Ocenie Skutków Regulacji. Nadesłane w ramach konsultacji opinie i uwagi są zamieszczone na senackiej stronie internetowej.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.